

Solel i byggnader

Mats Andersson
Energibanken i Jättendal AB

- Konsultföretag inom solcellsområdet sedan 1997
- Mats Andersson i Jättendal, Hälsingland
  - Solcellssystem sedan 1980
- Jonas Hedström i Stockholm
  - Cellteknologi sedan 1977

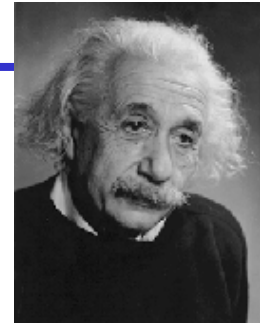
Verksamhet

- Solceller i byggnader
- Egenförsörjda system
- Solceller i biståndprojekt
- FoU-verksamhet

Historik

- 1839** Becquerel beskriver ljusrelaterade fenomen i vätskor
- 1922** Einstein får nobelpriset för förklaringen av den fotovoltaiska effekten
- 1954** Den moderna solcellen uppträffas på Bell Labs i USA
- 1957** Första satelliten med solcellsdrift
- 1973** Energikrisen initierar satsningar på solcellstekniken

Funktion

Omvandlar solljus direkt till elektrisk energi.
”Ljudlöst och utan rörliga delar”

En spänning
uppstår mellan
cellens fram-
och baksida

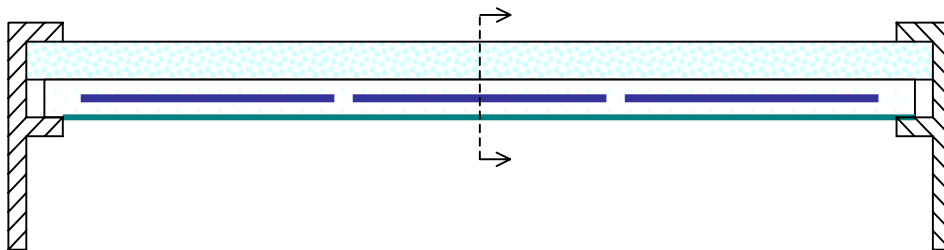
Modulen

Varför modul?

Robust hanterbar enhet

Öka systemspänningen

Skydda cellerna

0,4 x 0,9 meter

50 W vid 12 volt

Toppeffekt

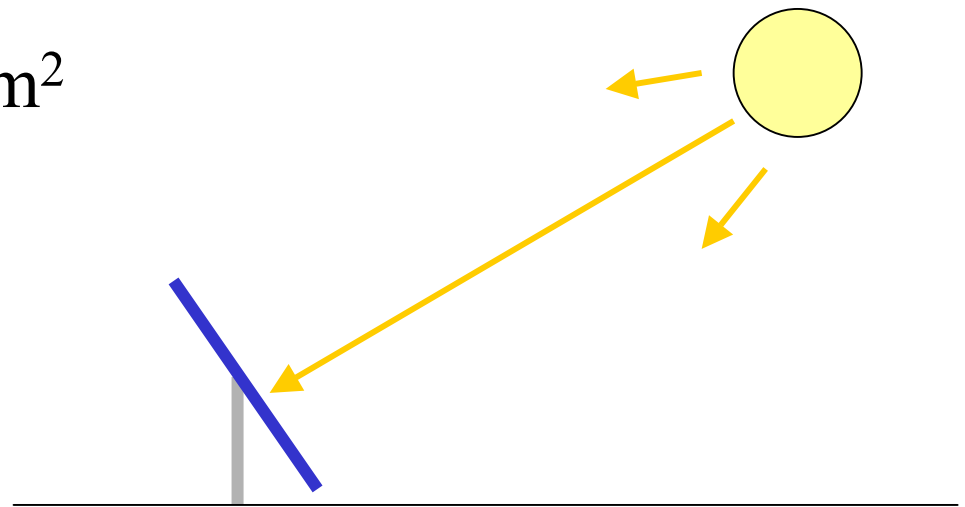
Solcellers toppeffekt (W_t) mäts vid standardiserade förhållanden:

Solinstrålning: 1000 W/m^2

Celltemperatur: 25°C

AM1.5 spektrum

Vinkelrätt ljusinfall

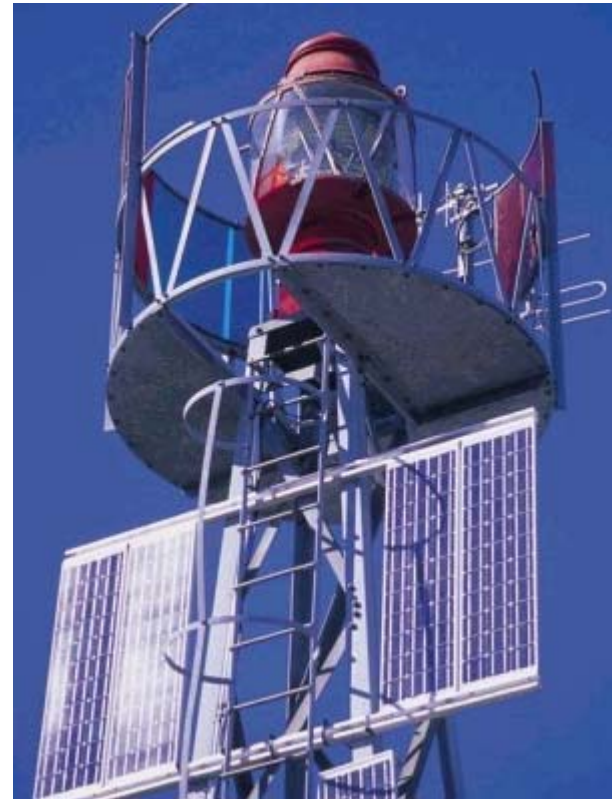

Solhöjden är 42° över horisonten vid AM1.5

Tillämpningar. Egenförsörjda system

Smart 1

Grans fyr

Tillämpningar. Egenförsörjda system

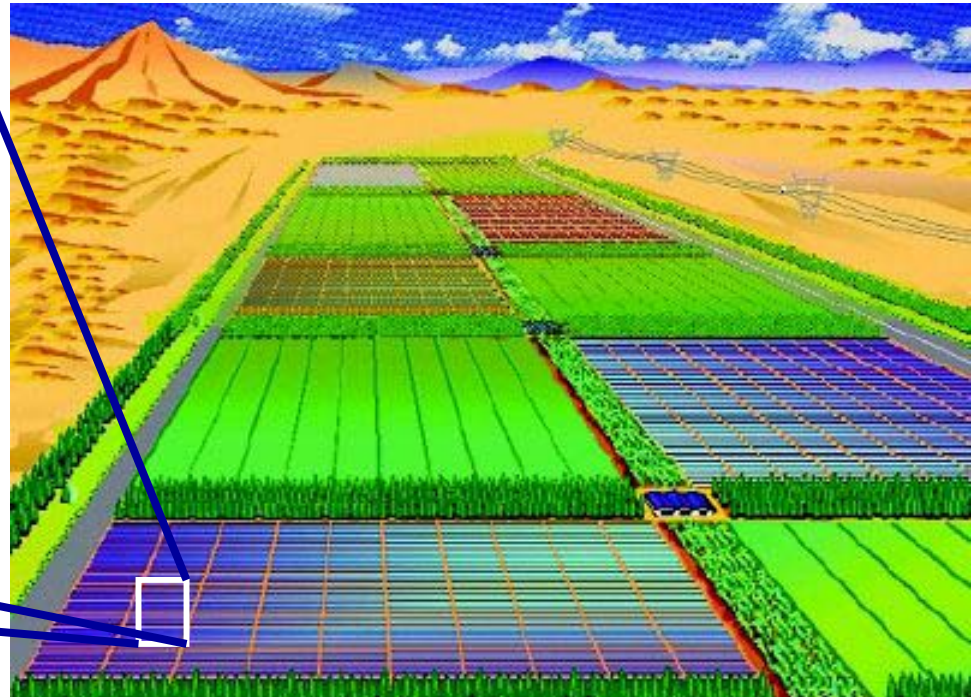

Vattenpumpning

Utvecklingsländer

Solcellskraftverk

Energy from the desert

Solcellskraftverk

Solcellskraftverk

Byggnadsintegrerade solceller - BIPV

Byggnadsintegration skapar tilläggsvärden för solcellerna

Ägaren tillgodoräknar sig sparad el

Malmö

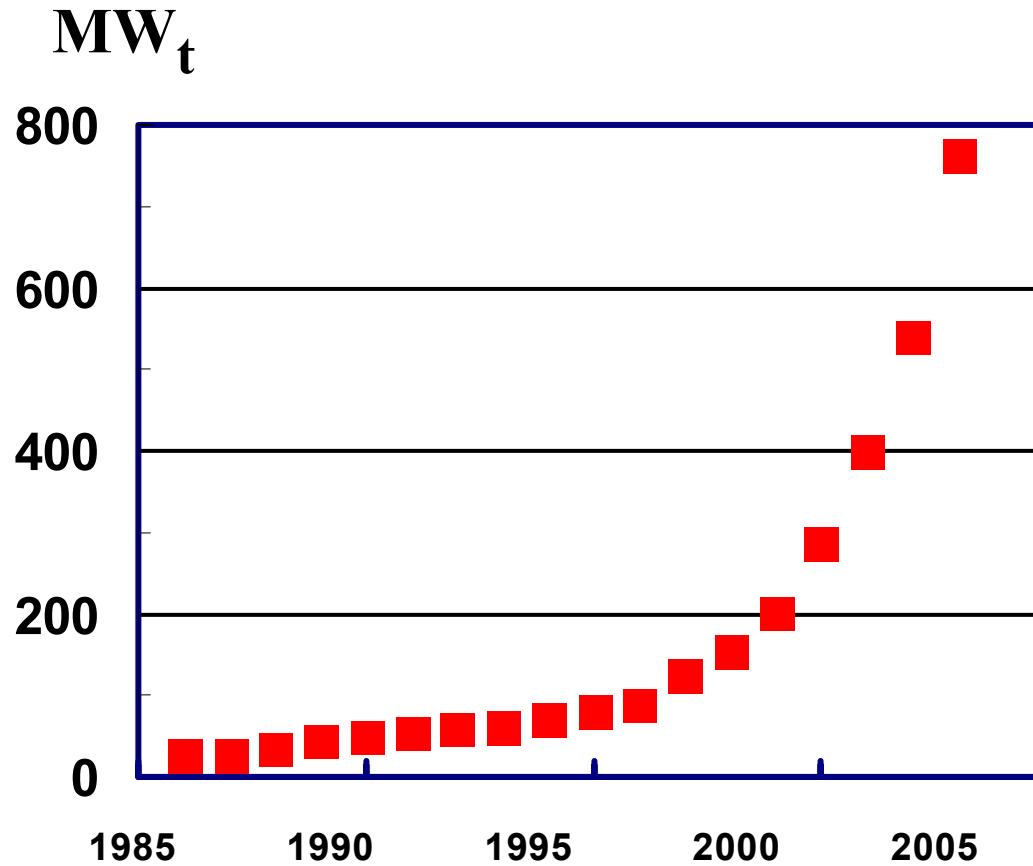
JM (Hammarby Sjöstad)

NCC

Årlig produktion av solceller

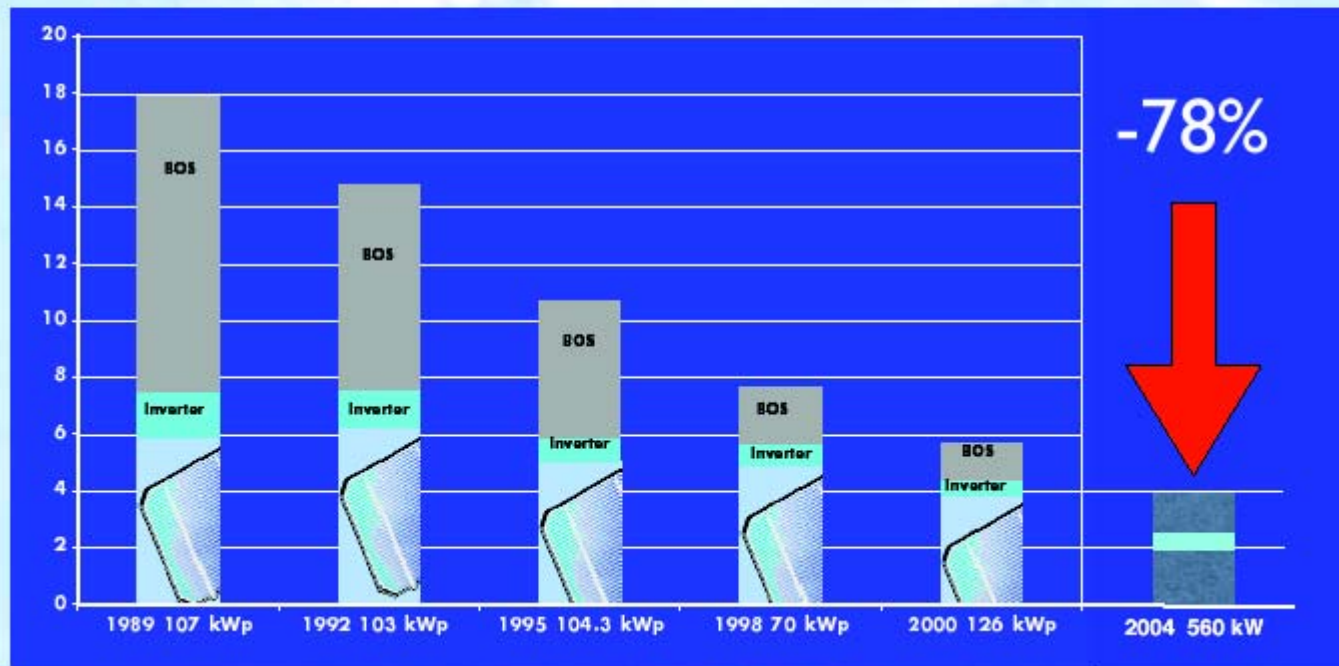

Kostnadsreduktion för PV-system

The Swiss real PV System
learning curve • 1989 - 2004 in 2000 € value

€/Wp
total
turn
key
system

Solceller i Sverige 2004

Installerad topp effekt (2003) ~ 300 kW per år

Egenförsörjda	2 814 kW	Sommarstugor, segelbåtar etc
Professionella system	573 kW	Fyrrar, nödradiosystem etc
Nätanslutna (~ 25)	195 kW	På byggnader
Totalt	3 582 kW	

Tillverkare

GPV (12 MWp/år)	Modultillverkare
Arctic Solar	Total årlig produktionskapacitet ~20 MWp
ScanModule	
PV Enterprise Sweden	CIGS, ännu ingen produktion
Solibro	

Solceller i byggnader

2004-11-18

Energibanken AB

Elanvändning inom sektorn bostäder, service mm

Bostäderna svarar för cirka 50% av totala elanvändningen (70 TWh av totalt 150, år 2000)

- Hushållsel: 18 TWh
  - Driftel: 30
  - Uppvärmning, VV: 22
- Totalt: 70 TWh**

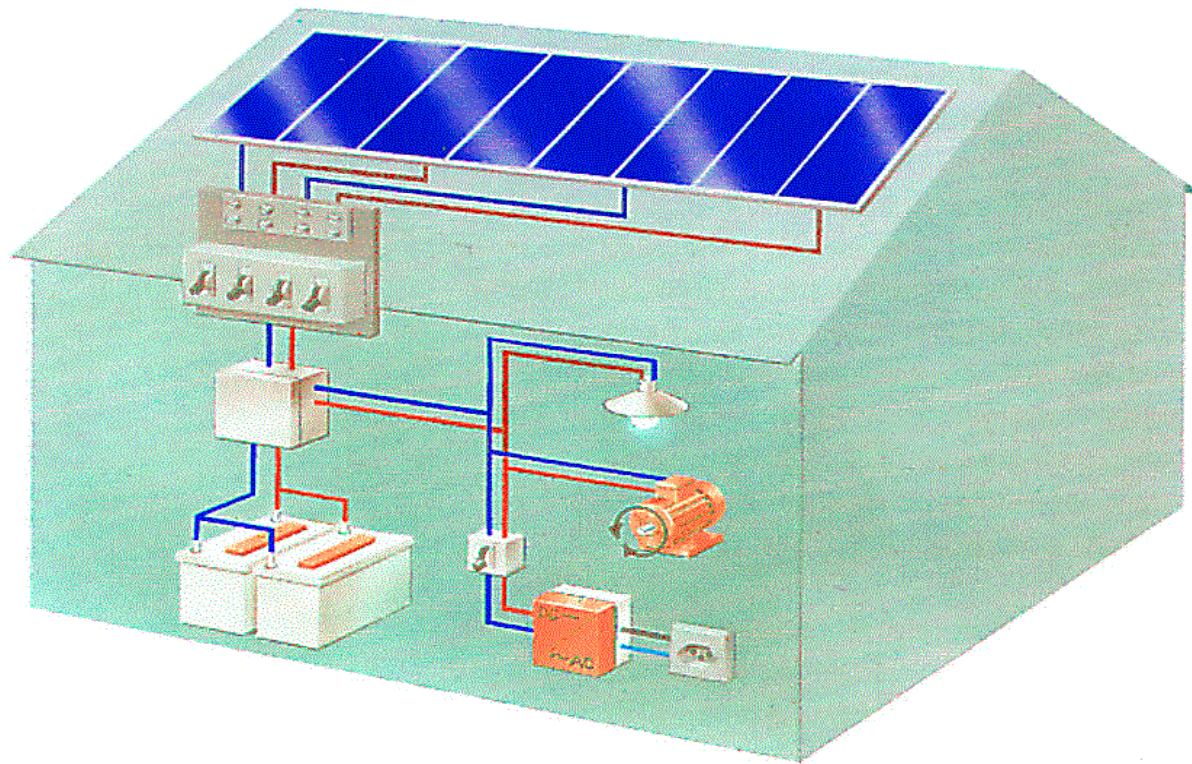

BIPV = Building Integrated Photovoltaics

- Energin används där den produceras =>
  - Mindre överföringsförluster
  - Ingen transformering
  - Användaren får kontroll över sin elproduktion (stimulerar till energibesparing)
- Ingen mark tas i anspråk
- Utnyttjar befintligt “montagestativ”
- PV en del i byggnaden => ersätter andra byggnadsmaterial

Egenförsörjd solcellsanläggning med batterilager (inget elnät tillgängligt)

Fritidshus på platser utan tillgång till elnätet

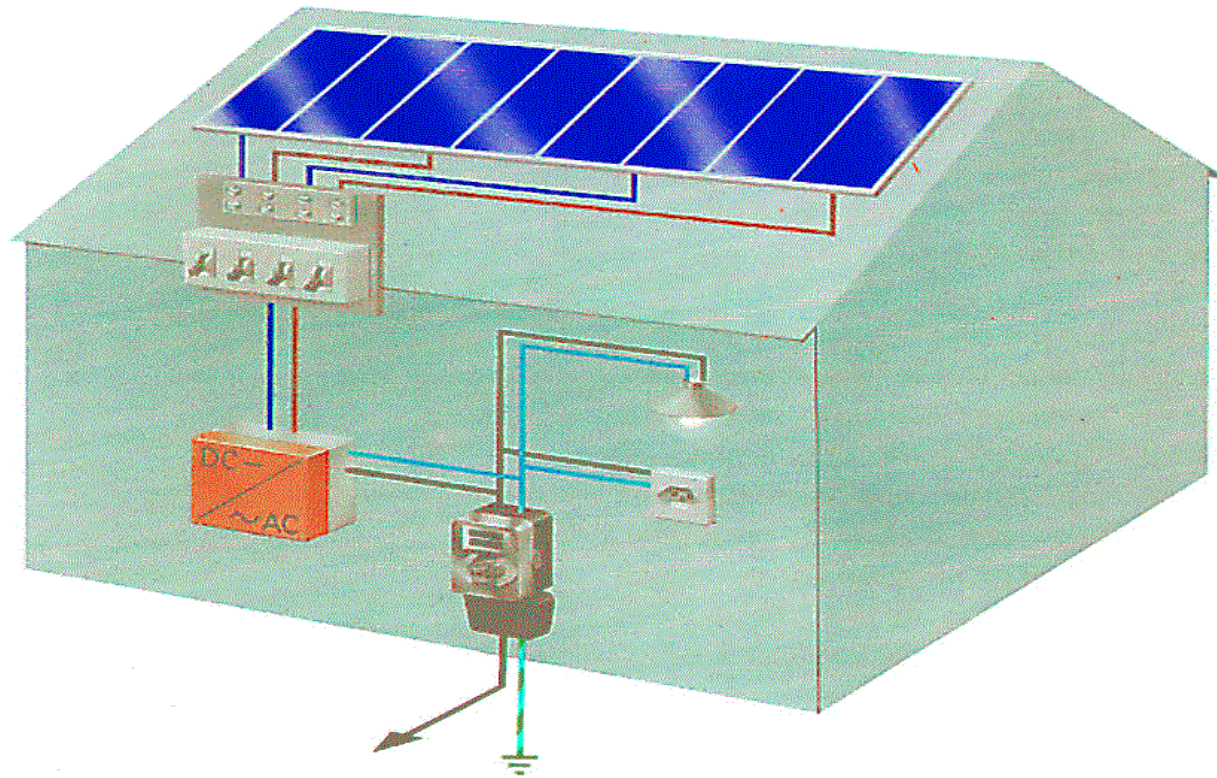

Nätansluten solcellsanläggning

Nätanslutna system i Sverige

Stockholm 1984 - 2 kWt

Härnösands museum 1994 - 4 kWt

IKEA 1997 - 60 kWt

Kristianstad 1998 - 6 kWt

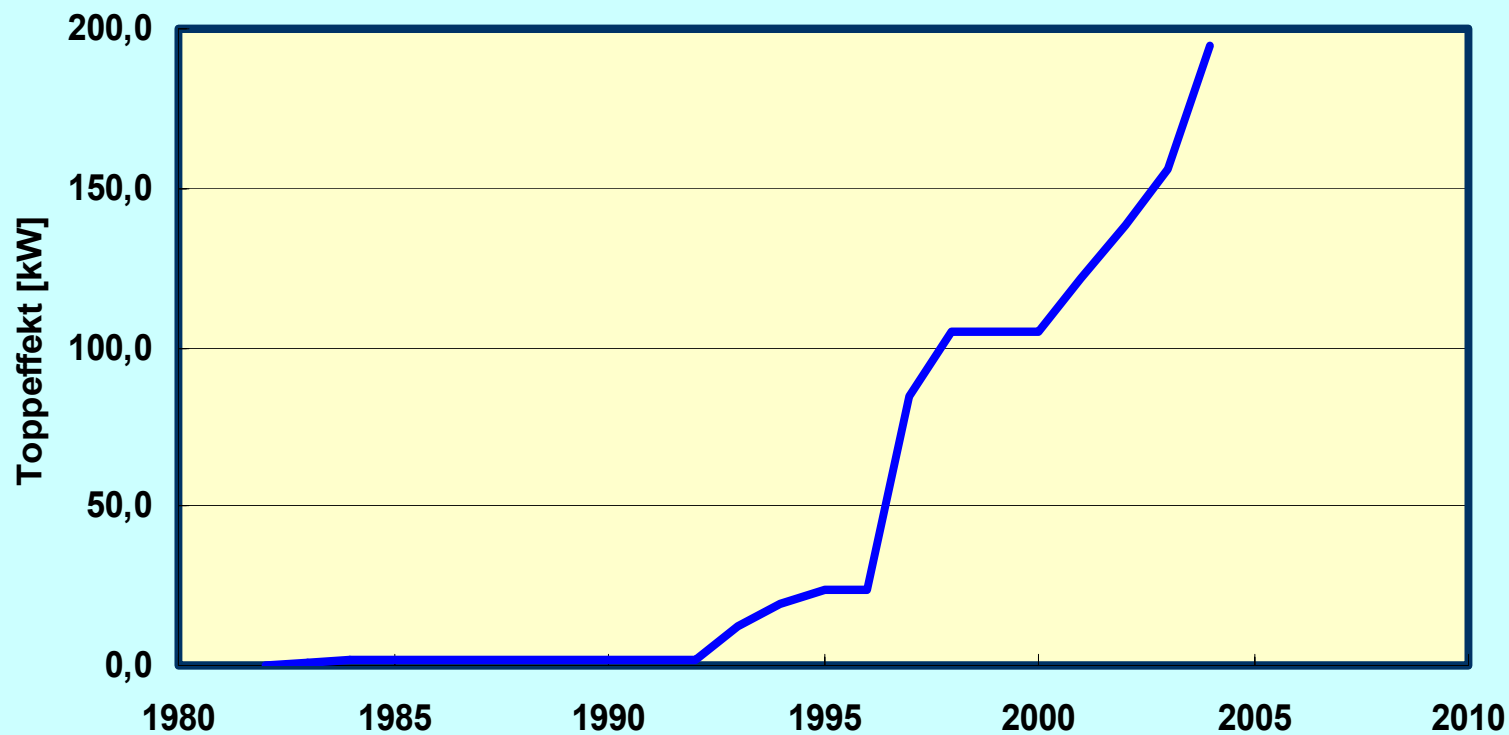

Göteborg Energi 1998 - 7 kWt

Bergsjö skola 2001 - 1 kWt

Akkumulerad toppeffekt för nätanslutna solcellsanläggningar i Sverige (1983 till 2004)

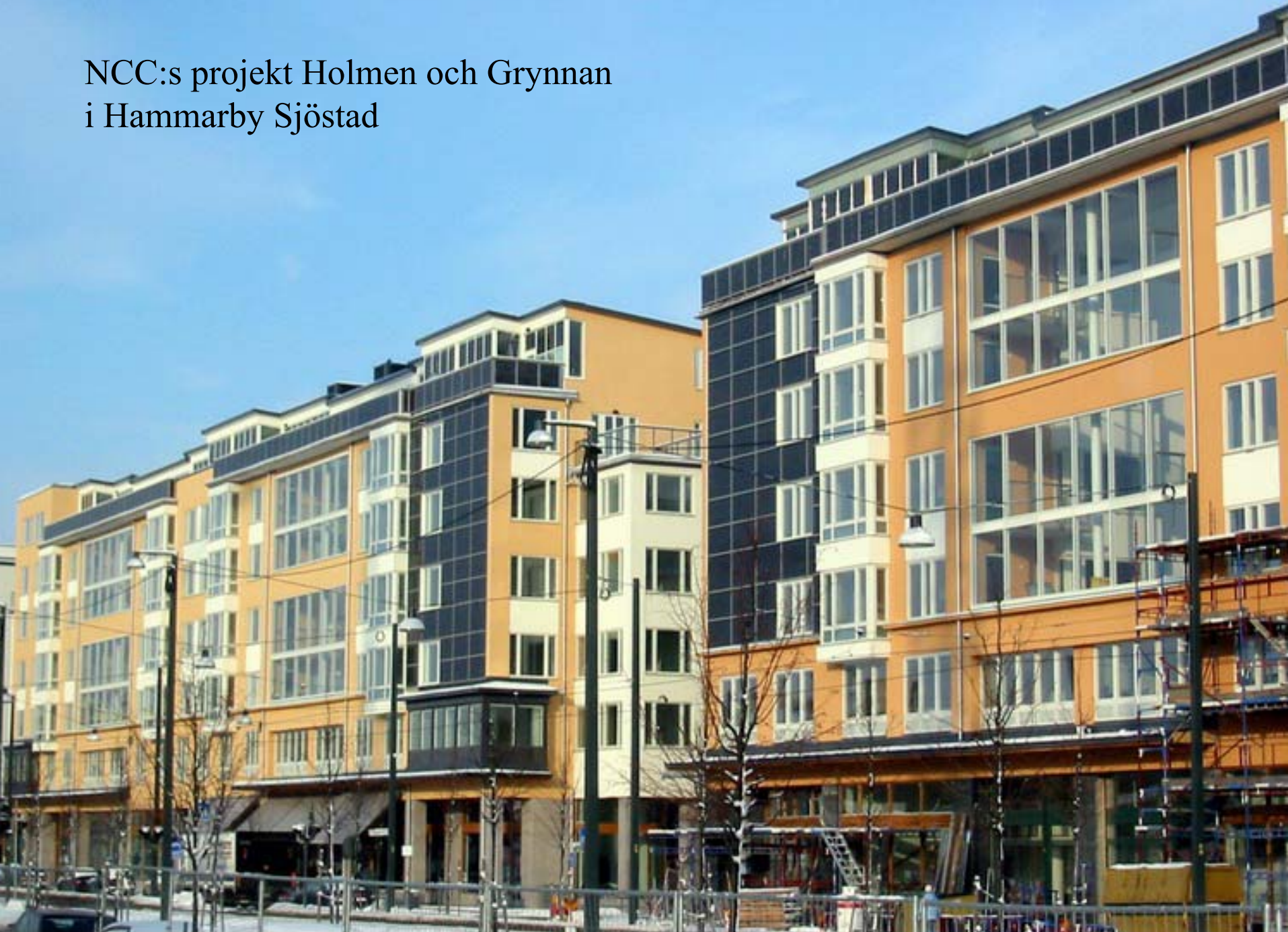

Bergsjö skola i Nordanstigs kommun

NCC:s projekt Holmen och Grynnan
i Hammarby Sjöstad

Solceller integreras direkt i husen

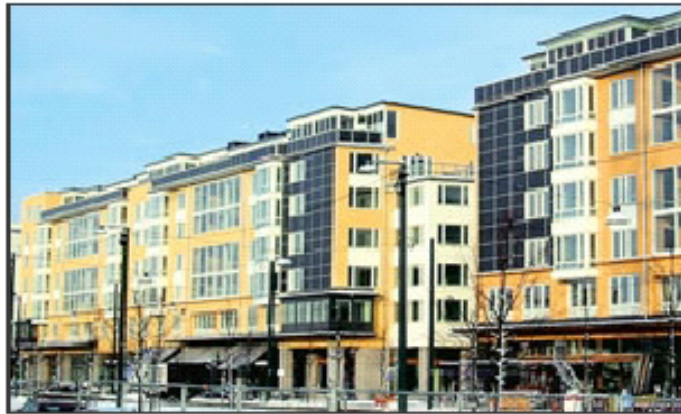
Finns i fasader, balkongräcken och fönster.

STOCKHOLM:

■ NCC har byggt två solcellsanläggningar i Hammarby Sjöstad i Stockholm. Det är cirka 400 kvadratmeter solceller fördelade på kvarteren Holmen och Grynnan. Anläggningar som årligen beräknas producera cirka 22 000 kWh.

Ersätter andra byggelement

Solcellsmodulerna är integrerade i fasader, balkongräcken och fönster. På Holmen är dessutom sex moduler integrerade i ett takfönster. Systemet på Holmen togs i drift under september 2003 och det på Grynnan i

I Hammarby Sjöstad i Stockholm har NCC integrerat 400 kvadratmeter solceller i två fastigheter.

april 2004. Solcellsanläggningarna har levererats av Naps, arkitekt är White och solcells-konsult har varit Energibanken.

- I båda projekten har avsikten varit att solcellsmodulerna i så stor utsträckning som möj-

ligt ska ersätta konventionella byggelement, säger Dan Engström på NCC Teknik. Därför har moduler fått ersätta fasadelement, balkonger och fönster. Och för att solcellerna ska harmonisera med fasadfärgen val-

de vi bruna kiselceller. Cellernas färg bestäms av vilken anti-reflexbehandling som används.

Eget projekteringsverktyg

Förnyelsebar energi blir alltmer intressant. Och det pågår en utveckling för att bättre integrera solceller i byggnader. Därför har NCC och Energibanken i Jättendal AB tillsammans tagit fram ett projekteringsverktyg för solceller.

- Verktöget är lämpligt vid projekterings- och byggmöten, menar Dan Engström. Byggherrar, byggleddare, arkitekter, bygg- och elkonstruktörer som är relativt oerfarna på området får en lång rad frågeställningar belysta.

- Projekteringsverktyget är strukturerat från idé till underhåll. Varje rubrik innehåller generell information och typlös-

ningar från tre projekt i Hammarby Sjöstad i Stockholm. Förutom beskrivningar av montage beskrivs elinstallationerna med elsäkerhet, jordning och inkoppling på nätet. Informationen finns som beskrivningar, principiella monteritningar och bildokumentation.

Projekteringsverktyget innehåller den senaste utvecklingen på området. Surfa därför till solen via www.solcell.nu med allmän information om solcellens funktion, eller gå till www.el-forsk.se/solenergi med en databas som beskriver de flesta svenska nätanslutna solcellsanläggningarna med teknisk information, bilder och driftdata. För ytterligare information kan man kontakta Energibanken i Jättendal AB - www.energibanken.se.

STEN GRANLUND

Familjebostäders projekt Lysande i Hammarby Sjöstad

JM:s projekt på Sickla Udde i
Hammarby Sjöstad

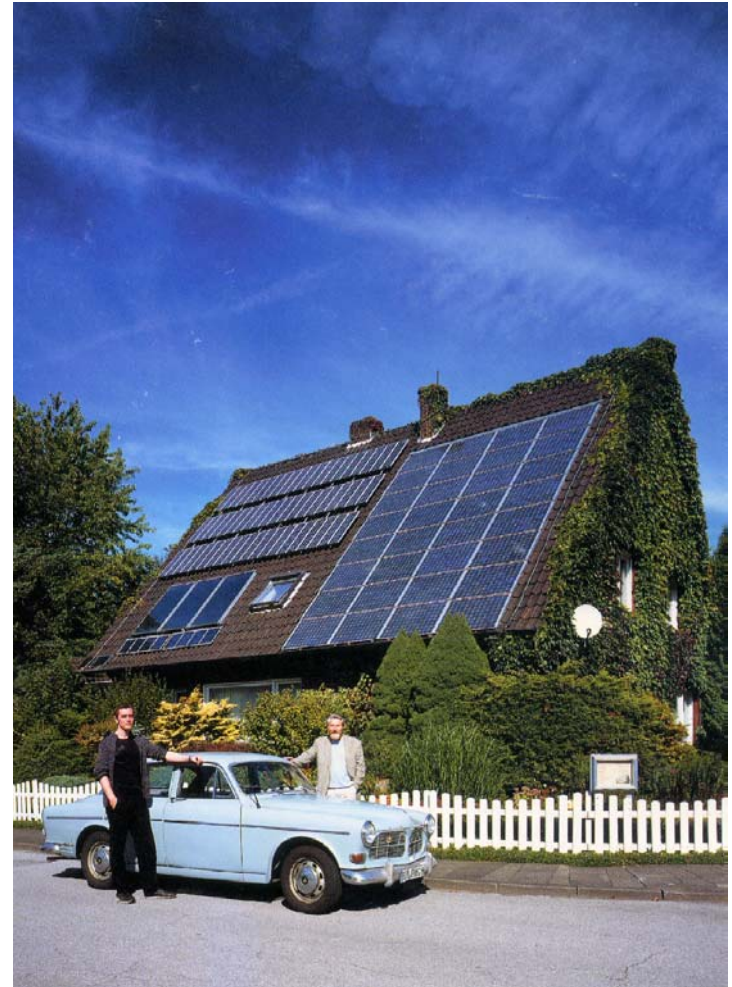

Solceller på idrottsanläggningar

Tyskland – 300 MWt under 2004?

Systemkostnader

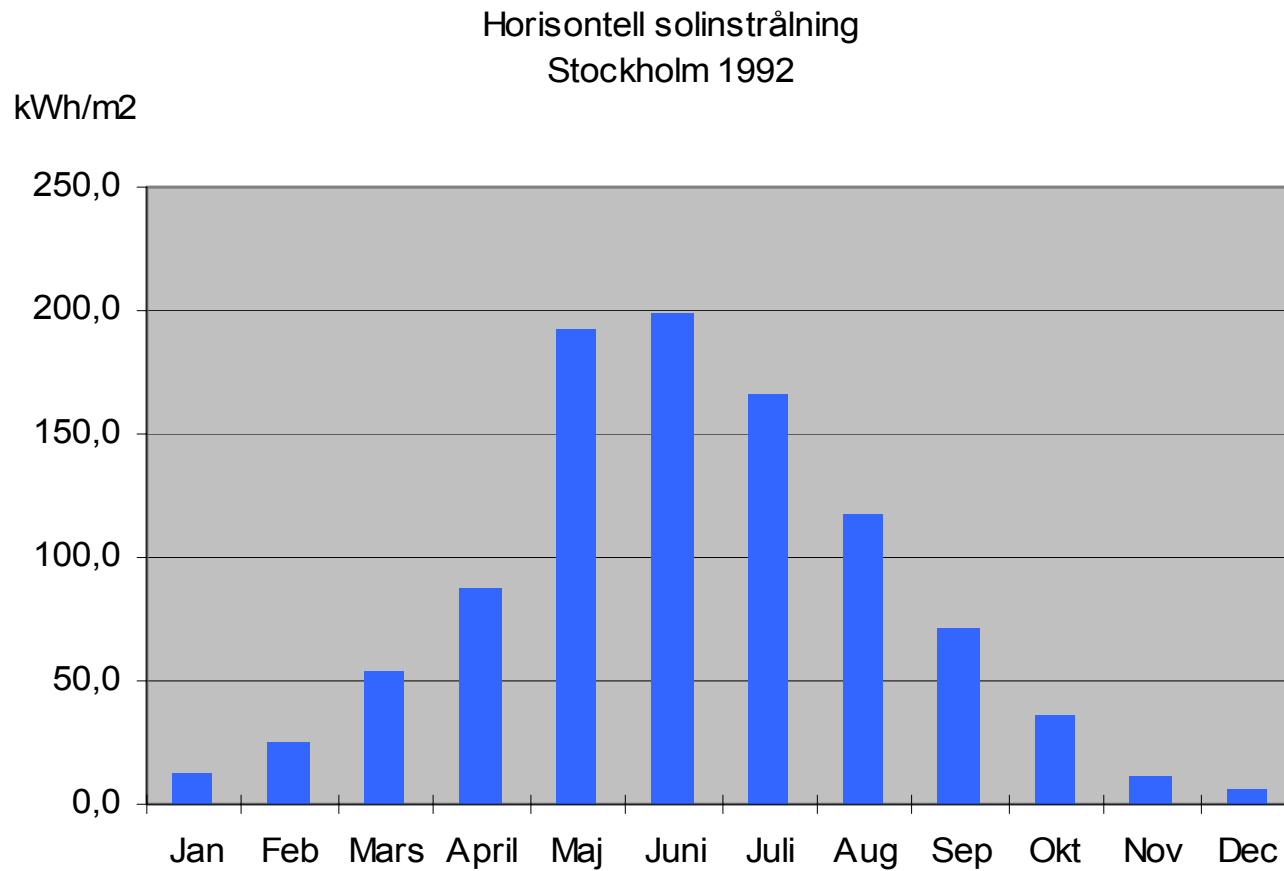

- Moduler 3,0-4,0 Euro/ W_t
- Stativ 0,5-1,5 Euro/ W_t
- Växeloriktare 0,5-1,0 Euro/ W_t
- Kablage 0,5 Euro/ W_t

- **Totalt 4,5-7,0 Euro/ W_t**

=> ger en energikostnad på 3-5 SEK per kWh

Månadsfördelning av solinstrålning

Årlig elproduktion i Stockholm

(simulering med meteodata 1991)

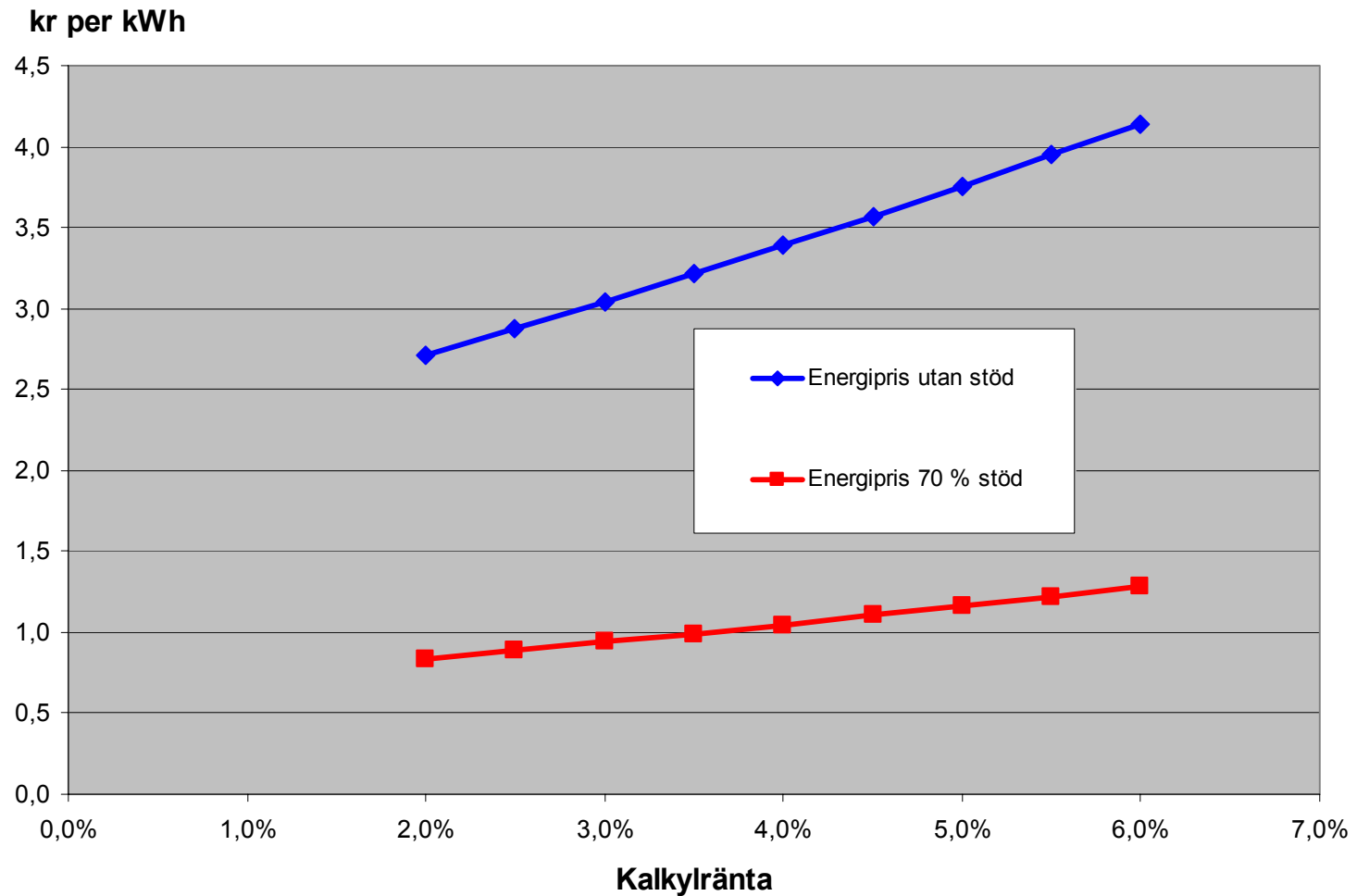

- Optimalt (40-50° lutning mot söder) 870 kWh/kW_t
- Horisontalt 720
- Fasad mot söder 620
- Fasad mot öster 480
- Fasad mot väster 470

870 kWh/kW_t => 110 kWh/m² (8 m²/kW_t)

Energipris 3-5 SEK/kWh

Energikalkyl (45 000:- per kW_t, 25 år, 850 kWh/år)

ROT-stöd för solceller

- Offentliga byggnader
- 70 % av totala kostnaden
- 100 miljoner kr
- 1 januari 2005 – 31 december 2007
- Maximalt 2 miljoner per taxeringsenhet

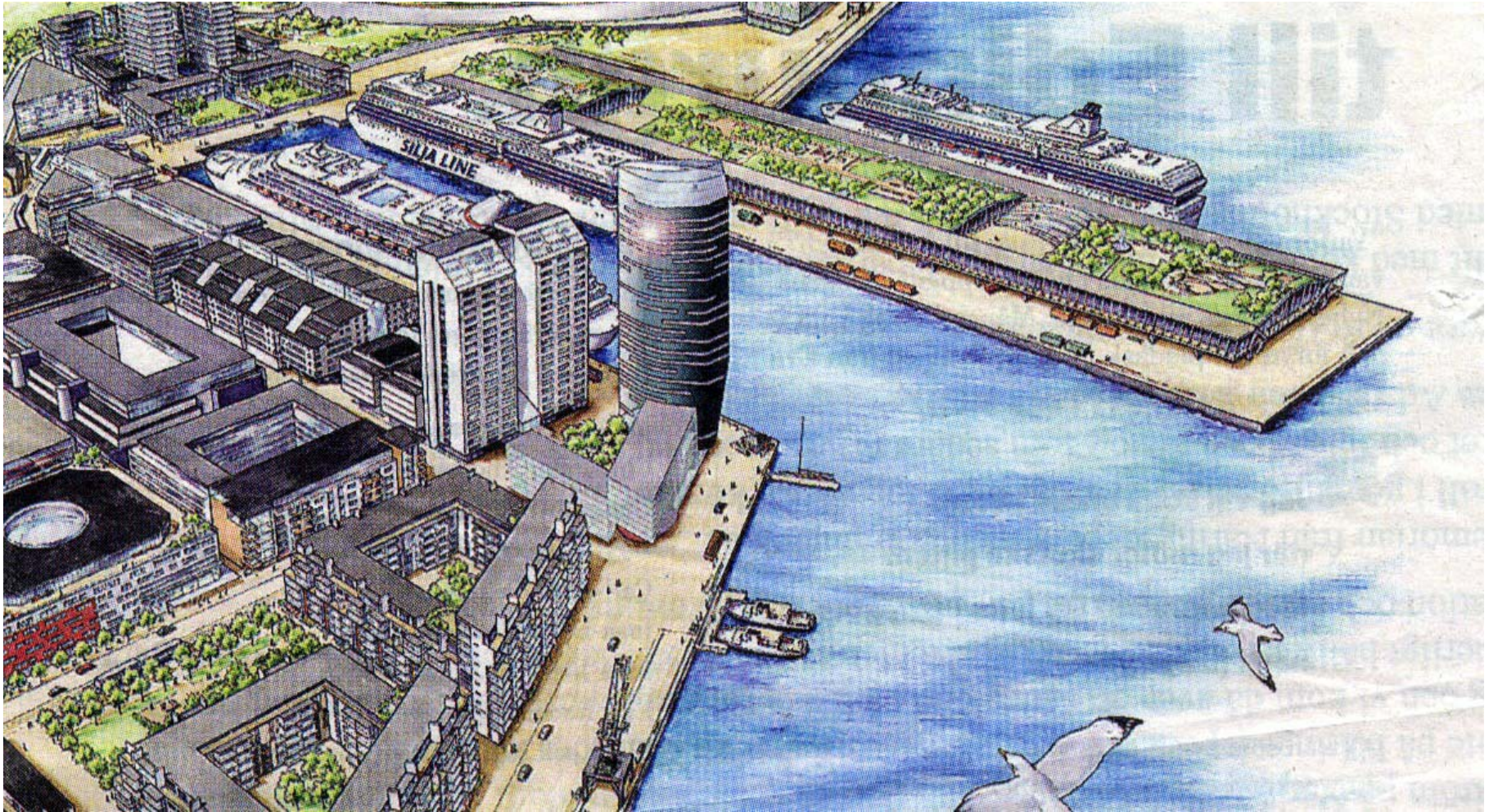
ROT-stöd för solceller

En avgränsning av lokalbeståndet bör därför riktas in på sådana lokaler där i huvudsak offentlig verksamhet bedrivs. Offentlig förvaltning, utbildning, hälso- sjuk-, och kriminalvård samt idrott är exempel på verksamhet som bedrivs i offentliga lokaler. Avgränsningen av de offentliga lokalerna bör med vissa undantag omfatta s.k. Specialbyggnader såsom de kategoriseras i fastighetstaxeringslagen (1979:1152) och därmed inbegripa försvarsbyggnader, kommunikationsbyggnader, vårdbyggnader, bad-, sport- och idrottsanläggningar, skolbyggnader, kulturbyggnader, ecklesiastik-byggnader samt allmänna byggnader.

Södra Värtahamnen

Seminarium hos White den 2 december

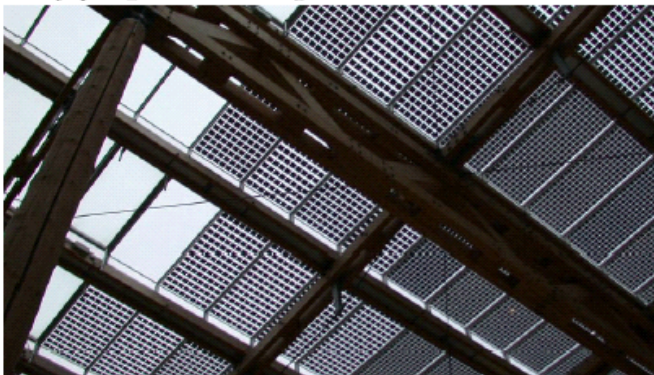
Seminarium om Solceller i Stadsbilden

Solceller är en energiresurs, som omvandlar solenergi till el utan koldioxidutsläpp. I Sverige har solceller i byggnader hittills mest förekommit i demonstrationsprojekt. Med näringsdepartementets förslag om riktat investeringsstöd till solceller vid ombyggnad av offentliga fastigheter under 2005-2007 kan den bilden förändras och därmed stadsbilden.

Till seminariet *Solceller i Stadsbilden* har vi därför bjudit in representanter från Energimyndigheten och Boverket att presentera hur ett sådant stöd skulle kunna administreras och Miljöförvaltningen i Stockholms Län, Stockholms stadsbyggnadskontor och Köpenhamns byförnyelsekontor att tillsammans med arkitekter och forskare ge sin bild av solceller som ett byggnads- och stadsbyggnadsmaterial. Seminariet avslutas med en paneldiskussion.

Seminarieret den 2 december är kostnadsfritt och ges hos White arkitekter, Östgötagatan 100, vid Skanstull i Stockholm. Seminarietillfället anordnas av White i samarbete med Elforsk och Formas.

Anmäl innan den 26 november till Viola Sjöquist om du deltar heldag, för- eller eftermiddag och lunch. Lunch förbeställs, så meddela om särskilda önskemål föreligger. Begränsat antal platser. Maila till viola.sjoquist@white.se eller ring 08-402 25 87.

10.00 Inledning

Inledning av författarna till en av Elforsk och Arkus nyligen utgiven skrift om solceller i hus- och stadsbyggnad

Fredrik Wallin, planarkitekt vid Uppsala kommun och
Marja Lundgren, arkitekt vid Miljö, White

Solceller i Sverige

Solceller - energikälla, miljö och planering och hur kan ett kommande bidrag administreras

Gustaf Landahl, Miljöförvaltningen i Stockholms stad
Maria Hall, Energimyndigheten
Yvonne Svensson, Boverket

Hammarby Sjöstad - solceller i planprocessen

Erfarenheter från planarbete och nybyggnadsprojekt i Stockholm

Jan Ingha-Hagström, planarkitekt för Hammarby Sjöstad
Kjell Torstensson, White arkitekter
Mats Egelius, White arkitekter
Dan Engström, NCC

12.00 Lunch + Studiebesök Hammarby Sjöstad

Visning av solcellsanläggningarna i Hammarby Sjöstad

Mats Andersson, Energibanken och Leif Selhagen, NAPS

14.00 Hammarby Sjöstad och Västra hamnen i Malmö

Analys av planprocessen avseende anpassning för förnybar energi

Anna Green, doktorand vid Tema, Linköpings universitet

Köpenhamn - förnyelse av befintlig bebyggelse

Erfarenheter från förnyelseprojekt i Köpenhamn

Sune Skovgaard, Byförnyelsekontoret i Köpenhamn
Claus Sondergaard, Domus arkitekter

Paneldiskussion

Paneldiskussion mellan föredragshållare och publik

ledd av Johanna Wiklander, doktorand KTH och arkitekt vid White arkitekter

16.00 Avslut

Vill du veta mer?

- Energibanken i Jättendal AB
  - Kontakta Mats: 0652 134 24 / 070 418 27 88
  - Kontakta Jonas: 08 545 937 29 / 070 265 44 37
  - mats@energibanken.se / jonas@energibanken.se
- Projekteringshjälpmedel
  - www.solcell.nu
- Databas för svenska nätanslutna solcellsanläggningar
  - www.elforsk.se/solenergi